

sterende system, er et politisk spørgsmål, som der ikke her skal tages stilling til. Der kan imidlertid være grund til at fremhæve, at man ved den direkte prisregulering kommer ud for forskellige vanskeligheder, som ikke er tilstrækkelig omtalt i betænkningen eller i motiverne til regeringsforslaget. Et af hovedproblemerne er, hvorledes man kan bevare virksomhedernes interesse i indførelse af omkostningsbesparelser, når priser og avancer reguleres af det offentlige. Dette problem forstærkes i samme grad, som den økonomiske politik har til mål at skabe og opretholde en speciel indenlandsk konjunktur på trods af modgående tendenser i udlandet. Der består ligeledes en fare for, at prisreguleringen skal begrænse investeringerne inden for særlig risikoprægede områder. Videre melder der sig spørgsmålet, om reguleringen kan tilrettelægges således, at der tages tilstrækkeligt hensyn til ændringer i forbrugsvaner og produktionsmetoder. Går man ved prisfastsættelsen ud fra givne forhold for produktion og forbrug, kan reguleringen virke stagnerende på udviklingen. Denne og andre vanskeligheder kan man komme ud over ved i stedet at føre en efterfølgende kontrol med virksomhedernes prisfastsættelse, men herved begrænses mulighederne for at benytte prisreguleringen som led i en konjunkturudjævrende politik, således som det er hensigten med det norske forslag.

Også med hensyn til bedømmelsen af omkostninger og avancer opstår der vanskeligheder, som kommissionen ikke er gået nærmere ind på. Dette gælder spørgsmålet om vurderingen af virksomhedernes forskellige effektivitet, opgørelse efter anskaffelses- eller genanskaffelsesprincippet, fordeling af omkostningerne ved fællesproduktion o. m. a.

Det kræver endelig ingen nærmere påvisning, at der i mange tilfælde kan tænkes at opstå konflikt mellem de forskellige målsætninger, der ligger bag den foreslåede prislov. Ønsket om at sikre den bedst mulige udnyttelse af produktionsfaktorerne kan således tale for en anden prispolitik end den, der kræves for at opnå den ønskede indkomstfordeling. Ligeledes kommer man let i strid med hensynet til en rimelig indkomst- og formuefordeling, hvis man ved prisreguleringen skal begunstige selskabsopsparringen. Kommissionen har ikke behandlet spørgsmålet om »rangfølgen« i tilfælde af, at der således er modstrid mellem de forskellige målsætninger.

Forslaget til en rationaliseringslov er det vanskeligt at bedømme på forhånd. Det synes dog tvivlsomt, om det er muligt at realisere lovens formål ved at følge påbuds- og forbudslinien. Bestemmelserne om adgang til administrativt at kræve flytning og afståelse af en bedrift forekommer meget drastiske. Hvor anvendelse af tvingende bestemmelser er påkrævet, synes det rimeligere, at den nødvendige lovgivning gives i form af særlove for de pågældende områder, således som det blev foreslået af eet medlem af kommissionen.

Arne Mikkelsen.

NATIONALØKONOMISK FORENINGS FONDS PRISOPGAVER.

I Nationaløkonomisk Tidsskrifts årgang 1951, side 100, stillede Nationaløkonomisk Forenings Fond tre prisopgaver. Der er under mærket »1914—50« indkommet een besvarelse af opgave nr. 3, hvis tekst lød således: »En undersøgelse af lønudviklingen i Danmark siden 1914 og af det nuværende forhold mellem lønningerne på forskellige arbejdsområder«.

Besvarelsen, hvori indgår godt 100 tabeller, fylder inclusive 3 bilag ca. 200 store maskinskrevne foliosider. Dens første og største kapitel (s. 1—75) giver

en i 9 perioder inddelt grundig gennemgang af lønudviklingen 1914—1950. Her som i de følgende kapitler er medtaget oplysninger ikke alene om arbejderne i byerhvervene, men også om landbrugets arbejdere, søfolk, privatfunktionærer og tjenestemænd. Årsagerne til lønbevægelserne analyseres, og det nævnes også i en del tilfælde, hvorledes det efter forfatterens mening ville være gået, om en anden politik var blevet ført. Kapitel II er kortfattet (s. 76—85), men giver på den begrænsede plads en meget interessant opsummering af udviklingen i nominalløn, realløn og lønnens andel i nationalindkomsten; forfatteren konfronterer i denne forbindelse løn- og produktivitetsudviklingen med de gamle Davidson- og Wicksellnormer for pris- og lønniveauets relative bevægelser. Det noget bredere kapitel III (s. 86—110) giver på tilsvarende måde en opsummering af forskydningerne i lønstrukturen. Hertil føjes en god redegørelse for årsagerne til og virkningerne af lønnivelleringen og den nogenlunde ensartede lønstruktur. Endelig behandles i kapitel IV (s. 111—160) den nuværende lønstruktur indenfor forskellige erhvervsområder og for forskellige persongrupper; herunder belyses lønnens variation med social stilling, uddannelse, alder, køn og opholdssted samt offentlig og privat ansættelse. I et større bilag (27 s.) gives en oversigt over tjenestemandslønssystemets historie og virkninger.

Besvarelsen viser, at forfatteren har et nøje kendskab til det danske arbejdsmarked såvel i de behandlede tidligere perioder som i nutiden. I sin behandling af problemerne lægger han betydelig økonomisk forståelse og selvstændighed for dagen, ligesom han får lejlighed til at demonstrere sine evner både som statistiker og økonomisk historiker. Fremstillingens form er som helhed klar og god, omend visse steder noget tung.

Alt i alt giver afhandlingen en god og fyldig besvarelse af den stillede opgave, og den repræsenterer et så stort og dygtigt arbejde, at bedømmelsesudvalget, der har bestået af forhenværende nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs, professor, dr. polit. Carl Iversen, direktør i »Bikuben« Jens Toftegaard og professor, dr. polit. F. Zeuthen, har besluttet at tildele forfatteren den udsatte belønning på 5.000 kr.

Ved navnekuvertens åbning viste det sig, at forfatteren er undervisningsassistent ved Københavns Universitet, sekretær i Det statistiske Departement, cand. polit. Poul Milhøj.

EKSAMENSOPGAVERNE I ØKONOMI OG STATISTIK

Københavns Universitet

Statsvidenskabelig eksamen, vinteren 1952—1953.

1. del:

Nationaløkonomi.

1. Sammenhængen mellem beskæftigelsesniveau og nationalindkomst.
2. Hvad er bestemmende for priselasticiteten i efterspørgslen efter kul?

Driftsøkonomi.

1. Redegør for forskellige typer af omkostningsfunktioner.
2. Hvorledes vil en virksomhed reagere overfor en forhøjelse af lønningerne?